

Senzorický kontrolní seznam

Převzato a volně přeloženo z pearsonclinical.co.uk, dle Winnie Dunn, doplněno o souvislosti k tématům kurzů Mgr. Dagmar Mega

Krátký senzorický profil

Tento kontrolní seznam byl vytvořen z krátkého dotazníku pro děti ve věku 3–14 let. Položky v tomto dotazníku byly mírně upraveny, aby vyhovovaly školnímu prostředí, s cílem poskytnout rychlé informace pro screening.

Děti a mladí lidé nejen na autistickém spektru často zažívají problémy se zpracováním smyslových podnětů, které se mohou projevovat mnoha způsoby. Dopad této smyslové citlivosti může být významný a to, co může být vnímáno jako nevhodné chování, může být smyslová reakce na nepříjemný podnět.

Máme 7 různých smyslových systémů. Dítě může mít potíže se zpracováním v jedné nebo více oblastech:

- Hmatové
- Chuťové
- Čichové
- Zrakové
- Sluchové
- Proprioceptivní (uvědomění si těla)
- Vestibulární (pohyb/rovnováha)

Následující kontrolní seznam vám poskytne představu o tom, kde může dítě nebo mladý člověk pociťovat smyslovou citlivost.

Nejedná se o diagnostický nástroj, ale poskytuje rychlý „snímek“. Může pomoci určit jakékoli oblasti potřeby a podpořit personál při plánování strategií pro dítě a mladého člověka.

Instrukce:

Zaškrtněte prosím políčko, které nejlépe popisuje četnost s jakou uvedenou akcí dítě nebo mladý člověk vykonává.

K označení vašich odpovědí a bodování použijte prosím následující klíč:

- 1 = Vždy - když má dítě příležitost vždy reaguje tímto způsobem 100% času.
2 = Často 75 %
3 = Občas 50 %
4 = Zřídka 25 %
5 = Nikdy 0 %

Čím nižší je skóre v oblasti, tím větší je pravděpodobnost, že dítě bude mít potíže se zpracováním smyslových podnětů a z toho plynoucí možné následné projevy chování, které může být neadekvátní situaci a běžným zvyklostem.

Hmatová citlivost

Dítěti může být nepříjemné se lehce dotknout se a může být rozrušené/agresivní nebo zažít meltdown (afektivní zhroucení) při neočekávaném dotyku.

Bod	Hmatová hypersenzitivita	1	2	3	4	5
1	Prožívá úzkost a meltdown při ošetřování např. stříhání nehtů a stříhání vlasů					
2	Nosí nevhodné oblečení vzhledem k počasí např. dlouhé rukávy v teplém počasí					
3	Vyhýbá se chůzi naboso, zejména v písku nebo trávě					
4	Reaguje emocionálně nebo agresivně na dotek					
5	Vyhýbá se nepředvídatelným hmatovým zkušenostem např. stříkající, hmatovým boxům – přesypání, mazlavým věcem apod.					
6	Má potíže v kolektivu se seřazením se při hrách, shromažďováním se, chození ve dvojicích za ruku atd. Nesnáší blízkost vrstevníků					
7	Zdá se příliš citlivý na dotek, stěžuje si, že je zraněný i při lehkém ťuknutí					
Pozn., komentáře:		Skóre			/35	

Chut'ová a čichová citlivost

Dítě nebo mladý člověk se může vyhýbat určitým chutím a zápachům, reaguje rozrušeně/agresivně nebo zažívá meltdown při nečekaném podnětu.

Bod	Přecitlivělost (hypersenzitivita) na chuť a čich	1	2	3	4	5
8	Vyhýbá se určitým chutím nebo jídlu, i pachy mohou vést až k dávení					
9	Jí jen určitá jídla					
10	Má stravu omezenou jen určité konzistence a určité teploty					
11	Je vybíravý v jídle					
Pozn., komentáře:		Skóre			/20	

Vestibulární systém/ Citlivost na pohyb

Dítě nebo mladý člověk může být příliš opatrný při pohybu a může se pohybu vyhýbat nebo být úzkostný např. během tělocviku

Bod	Vestibulární senzitivita, rovnováha	1	2	3	4	5
12	Znepokojuje ho, když se nohama nedotýká země					
13	Má strach z pádu nebo z výšek					
14	Nemá rád, když je vzhůru nohama při hraní, když se naklání na např. na kole, kolotoči apod.					
Pozn., komentáře:		Skóre			/15	

Hledání smyslových podnětů						
Dítě nebo mladý člověk hledá smyslové podněty, je k nezastavení a aktivní						
Bod	Vyhledávání podnětů	1	2	3	4	5
15	Je hlučný, rád dělá hluk a vyhledává hlasité zvuky					
16	Vyhledává pohyb, je neustále v pohybu					
17	Snadno se nadchne při pohybové aktivitě, při pohybu je vzrušený					
18	Neustále se dotýká lidí a sahá na věci ve svém okolí					
19	Nevšimne si, když jeho obličej nebo ruce jsou zašpiněné (když něco na nich má)					
20	Neustále v pohybu, střídá aktivity, přesouvá se od činnosti k činnosti					
21	Nosí často oblečení neupravené a zmuchlané					
Pozn., komentáře:		Skóre /35				

Citlivost na sluchové podněty						
Dítě nebo mladý člověk se snadno nechá rozptýlit hlasitými nebo nezvyklými zvuky						
Bod	Auditivní senzitivita	1	2	3	4	5
22	Je pro něj obtížné se soustředit nebo se objeví úzkost, když je něco hlučné, nemá rád haly a chodby apod.					
23	Zdá se, že neslyší, když se mluví					
24	Je pro něj těžké se soustředit při zvuku na pozadí, například hučení projektoru apod.					
25	Nemá rád hlučné aktivity					
26	Nereaguje na své jméno (i když sluch byl vyšetřen)					
27	Má potíže s udržením pozornosti					
Pozn., komentáře:		Skóre /30				

Propriocepce, vědomí těla						
Dítě nebo mladý člověk vypadá schouleně, shrbeně nebo je letargický						
Bod	Málo energie	1	2	3	4	5
28	Zdá se, že má slabé svaly					
29	Snadno se unaví, zejména když stojí					
30	Má slabý úchop					
31	Nezvládne zvedat těžké předměty ve srovnání s vrstevníky					
32	Opírá se, podpírá si hlavu, válí se např. při aktivitách na koberci					
33	Má slabou výdrž, rychle se unaví					
Pozn., komentáře:		Skóre /30				

Zraková / sluchová citlivost						
Dítě nebo mladý člověk může shledávat jasné světlo jako nepříjemné. Mohou používat zrak jako stimul. Mohou neustále bzučet (buď aby vytěsnili cizí hluk nebo proto, že hledají sluchový vjem).						
Bod	Zraková / sluchová citlivost	1	2	3	4	5
34	Reaguje negativně na neočekávané hlasité zvuky, jako jsou např. osoušeče rukou					
35	Drží si ruce přes uši, aby se chránil před zvukem					
36	Vadí mu jasná světla					
37	Sleduje každého, kdo se pohybuje po místnosti.					
38	Zakryje si oči nebo přimhouří oči aby je chránil před světlem					
Pozn., komentáře:		Skóre			/25	

Celkové skóre /190

*Celkové skóre 154 a méně poukazuje obecně na rozdílnosti ve smyslovém zpracování.

Více podrobností o bodování v každé podsekcí najdete v krátkém senzoričském profilu (Winnie Dunn), který lze zakoupit na www.pearsonclinical.co.uk

Více informací o smyslovém vnímání, využití multisenzorických místností snoezelen pro podrobnější zmapování smyslových preferencí i pro práci s lidmi s různými potřebami najdete na <https://3lobit.cz/clanky/>

Další zdroje na webových stránkách (v angličtině)

- Tools To Grow OT www.toolstogrowot.com
- Sensory Integration Network www.sensoryintegration.org.uk
- The National Autistic Society – www.autism.org.uk/living-with-autism/understandingbehaviour/the-sensory-world-of-autism.aspx
- The Out of Sync Child www.out-of-sync-child.com
- CRAE at UCL <http://crae.ioe.ac.uk/post/130547691038/sensory-sensitivities-in-autism-explained>
- Eating- Infant and Toddler Forum <https://www.infantandtoddlerforum.org/>
- Eating- National Steering Group for childhood feeding disorders (NSG) <http://www.nsg-cfd.com/>

Video klipy:

- Sensory Overload- <https://vimeo.com/52193530>
- Reaching Families animation <https://www.youtube.com/watch?v=hWP5YNXRCTY>

fb skupina Pozornost smyslům – snoezelen – multisenzorické prostředí a pomůcky
<https://www.facebook.com/groups/pozornostmyslum>

Kurzy a školení Mgr. Dagmar Mega www.mozekasmysly.cz

Senzorický profil

záznamový arch pro přehled o smyslových preferencích a odlišnostech

Jméno:

Datum:

Zaznamenal:

Sluch - citlivost na zvuky

Hmatová citlivost

Chut' / Čich

Vyhledávání podnětů

Zraková citlivost

Nedostatek energie / oslabená propriocepce

Další smyslové potřeby:

Převzato a volně přeloženo z pearsonclinical.co.uk, dle Winnie Dunn, doplněno o souvislosti k tématům kurzů Mgr. Dagmar Mega